

ادبیات فارسی

پایه هفتم

محمد رضا ضیایی راد

سرشناسه	:	محمد رضا ضیایی راد
عنوان و نام پدیدآور	:	ادبیات فارسی
مشخصات نشر	:	تهران: مشاورین خبره ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	:	ص ۱۰۶
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶-۸۹۸۵۶-۹
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۲۵-۸۵۶
موضوع	:	کمک آموزشی ادبیات فارسی
موضوع	:	Amozeshi adabiyat
موضوع	:	آموزش ادبیات فارسی
موضوع	:	Amozesh adabiyat farsi
رده بندی کنگره	:	۴۵۲/ال۴/ل
رده بندی دیویی	:	۵۴۵۶/۳۲۵۴۵۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۱۵۴۴

نام کتاب: ادبیات فارسی هفتم

تهیه و تنظیم محمد رضا ضیایی راد

ناشر: مشاورین خبره

چاپ: اول-۱۳۹۸

لیتوگرافی و چاپ: راه

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۶۷۰۰۰ تومان

شابک ۰-۷-۹۸۵۶۶-۹۸۵۶۶-۹۷۸

آدرس انتشارات: میدان هفت تیر - خیابان قائم مقام - نبش کوچه سام پلاک ۵۹

"همه حقوق برای مولف محفوظ است."

به نام خدا

اولیای گرامی، دانش آموزان عزیز،

کتابی که پیش روی شماست، مجموعه ای از پرسش های تشریحی، پرسش های چهارگزینه ای، واژه نامه و تمرین های تکمیلی است که برای دانش افزایی و کسب مهارت پاسخگویی آزمون ها گردآوری شده است. آشکار است که این مجموعه در راستای اهداف کتاب درسی بوده و برای آسان شدن فرایند آموزش، فراهم شده است.

بخش پایانی کتاب، دربردارنده نکته ها و آموزه هایی است که حکم مرجع دارد. اطلاعات این بخش از کتاب، بسیار مهم است و در واقع دانش عمومی و پایه ای درس فارسی و نگارش است که تا پایان دوره متوسطه دوم کاربرد دارد. مطالب این بخش عبارتند از: معرفی چند قالب شعری، شرح مختصری از آرایه های ادبی، نقش های دستوری و تمرین های تکمیلی آن، واژه های مهم املائی کتاب، نکته های املائی، نکته های نگارشی، معرفی برخی نشانه های نگارشی، نمونه هایی از پرسش های چهارگزینه ای نگارش، معنی برخی اشعار کتاب و نمونه آزمون فارسی.

روش کار

تدریس درس فارسی به صورت مشارکتی است نه معلم محوری! دانش آموزان در فرایند آموزش نقش دارند و گاه تدریس برخی مطالب و یا گفتن املا کلاسی را برعهده می گیرند. همه دانش آموزان در خوانش متن ها و شرح نکته ها شرکت دارند.

آزمون

این کتاب، اصلی ترین منبع طرح پرسش آزمون های فارسی است. افزون بر این، از تمرینات پایانی دروس و یادداشت های حاشیه ای متون کتاب فارسی در آزمون، پرسش هایی طرح می شود. (ناگفته نماند که روان خوانی و شعرحفظی به صورت شفاهی است). هدف اصلی پرسش های چهارگزینه ای؛ بالا بردن سطح نکته سنجی دانش آموزان و در درجه بعد، آمادگی جهت شرکت در آزمون هایی از این دست می باشد. بنابراین از پرسش های چهارگزینه ای در آزمون های تشریحی، پرسشی طرح نمی شود.

سخن پایانی

آب دریا را اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید

ادبیات، دریایی است سرشار از مرواریدهای دانش، معرفت و زیبایی! برای صید این مرواریدها باید در عمق آن غوطه ور شویم و به اندازه درک خود از آنها بهره ببریم. ذهن و زبان و روان ایرانی با ادبیات فارسی درهم آمیخته است. کم توجهی و سهل انگاری در شناخت و درک این گنجینه گران بها، ایران و ایرانی را به سوی پرتگاه ناهنجاری های فرهنگ و اندیشه می کشاند.

امید است با نگاهی شایسته و بایسته، بکوشیم به قلّه های سرافرازی دست یابیم.

پس از کردگار جهان آفرین به تو دارد آئید ایران زمین

با سپاس از همه کسانی که برای چاپ

این کتاب تلاش نموده اند.

محمد رضا ضیایی راد

فهرست

۱.....	یاد تو
۵.....	درس ۱
۱۲.....	درس ۲
۱۸.....	درس ۳
۲۳.....	درس ۴
۲۸.....	درس ۵
۳۰.....	درس ۶
۳۴.....	درس ۷
۳۸.....	درس ۸
۴۳.....	درس ۹
۴۷.....	درس ۱۰
۵۱.....	درس ۱۱
۵۴.....	درس ۱۲
۵۸.....	درس ۱۳
۶۱.....	درس ۱۴
۶۶.....	درس ۱۵
۶۹.....	درس ۱۶
۷۲.....	درس ۱۷

۷۷..... قالب های شعری

۸۳..... نقش های دستوری

۸۸..... واژه های املایی

۹۲..... چند نکته در املا فارسی

۹۴..... نکته و اشکالات نگارشی متوسطه ۱

۹۸..... نشانه های نگارشی پر کاربرد

۱۰۰..... پرسش های چهار گزینه ای نگارشی

۱۰۳..... معنی برخی از اشعار کتاب فارسی

۱- درباره نظامی به موارد زیر پاسخ دهید.

الف) سده : (ب) زادگاه : (پ) درون مایه منظومه هایش :

ت) آثار :

۲- الهی نامه اثر کیست؟ یک اثر دیگر از این نویسنده معرفی کنید.

۳- عبدالله انصاری معروف به در سده در شهر به دنیا آمد. نثر

خواجه عبدالله انصاری، آهنگین است.

۴- نثر مسجع چه نوع نثری است؟ توضیح دهید.

سجع: کلماتی مانند قافیه که در پایان جمله های نثر می آید. مانند: نه هر که به قامت مهتر، به قیمت بهتر.

۵- منظور از «خود» در دو مصراع بیت زیر کیست؟

از ظلمت خود رهایی ام ده با نور خود آشنایی ام ده

۶- در عبارت «دلی ده که در کار تو جان بازیم» منظور از «دل» چیست؟

۷- در بیت زیر، شاعر از خداوند چه درخواستی دارد؟

هم تو به عنایت الهی آن جا قدم رسان که خواهی

۸- در جمله «نگاه دار که تا پریشان نشویم.» منظور از کلمات مشخص شده چیست؟

۹- در جمله «بینایی ده تا در چاه نیفتیم»، «چاه» به چه معنی است؟

۱۰- بیت زیر به کدام یک از نام های خداوند اشاره می کند؟

هم قصه ناموده، دانی هم نامه نانوخته، خوانی

۱۱- «وی» در بیت زیر، به کدام واژه برمی گردد؟

«جهان جمله فروغ روی حق دان حق اندر وی ز پیدایی است پنهان»

(۱) فروغ (۲) روی حق (۳) جهان (۴) پیدایی

۱۲- دو جمله زیر از عبدالله انصاری با کدام بیت از شعر نظامی ارتباط معنایی دارند؟

به نام آن خدایی که نام او راحت روح است و پیغام او مفتاح فتوح است.

۱۳- مفهوم بیت «جهان، جمله فروغ روی حق دان / حق اندر وی ز پیدایی است پنهان» از کدام بیت دریافت می

شود؟

(۱) آرزوهای دو عالم دستگاه	از کف خاکم غباری بیش نیست
(۲) می رود صبح و اشکارت می کند	کاین گلستان، خندواری بیش نیست
(۳) سراسر جمله عالم پر ز عشق است	ولی عشق حقیقی با خدا کو
(۴) به دریا بنگرم دریا تو بینم	به صحرا بنگرم صحرا تو بینم

۱۴- بیت کدام گزینه با بیت زیر نزدیکی معنایی ندارد؟

«جهان جمله فروغ روی حق دان حق اندر وی ز پیدایی است پنهان»

(۱) کسی که چهره دل دید، اوست اهل خرد	کسی که قامت جان یافت، اوست که اهل صلاست
(۲) برای دیدن رویش مگرد گورد جهان	که او نشسته چو آینه با تو رویاروست
(۳) یار، بی پرده از در و دیوار	در تجلی است یا اولی الابصار (صاحبان بینایی)
(۴) هر دو عالم یک فروغ روی اوست	گفتمت پییدا و پنهان نیز هم

۱۵- در کدام بیت واژه ای به معنای «ستمگری» و «زورگویی» وجود دارد؟

(۱) ای خونبهای نافه ی چین خاک راه تو	خورشید سایه پرور طرف کلاه تو
(۲) سلطان من خدا را زلفت شکست ما را	تا کی کند سیاهی چندین درازدستی
(۳) سلام کردم و با من به روی خندان گفت	که ای خمارکش، ای مفلس شراب زده
(۴) بیا به میکده حافظ که بر تو عرضه کنم	هزار صف ز دعاهاى مستجاب زده

۱۶- مفهوم مصراع « آن جا قدمم رسان که خواهی » چیست ؟

- ۱) خدایا ، مرا به هر مقامی که می خواهی برسان .
- ۲) خدایا ، گام های مرا استوار کن .
- ۳) خدایا ، مرا به پیشگاه خود بپذیر .
- ۴) خدایا ، مرا به آن جایگاهی که دلم می خواهد برسان .

۱۷- کدام گزینه با بیت «ای یاد تو مونس روانم / جز نام تو نیست بر زبانم» قرابت معنایی بیشتری دارد ؟

- ۱) جهان را بلندی و پستی تویی / ندانم چه ای هر چه هستی تویی
- ۲) ولیکن خداوند بالا و پست / به عصیان در زرق بر کس نیست
- ۳) ای خدا ای فضل تو حاجت روا / با تو یاد هیچ کس نبود روا
- ۴) گر هزاران دام باشد هر قدم / چون تو با مایی نباشد هیچ غم

۱۸- بیت کدام گزینه با بیت « ای نام تو، بهترین سر آغاز / بی نام تو، نامه کی کنم باز؟ » قرابت معنایی بیشتری دارد؟

- ۱) مکن به نامه سیاهی ملامت من مست / که آگه است که تقدیر بر سرش چه نوشت
- ۲) این نام نکوی تو، سردفتر دیوان ها / وی طلعت روی تو، زینت ده عنوان ها
- ۳) سیاه نامه تر از خود کسی نمی بینم / چگونه چون قلمم دود دل به سر نرود
- ۴) ما عاشق و رند و مست و عالم سوزیم / با ما منشین اگر نه بدنام شوی

۱۹- در کدام گزینه سجع وجود دارد؟

- ۱) چشم ما را ضیای خود ده و مگذار ما را به که و مه.
- ۲) هر مخلوقی نشانی از خداست و هیچ مخلوقی او را هویدا نمی سازد.
- ۳) از تو در شگفت هم نمی توانم بود، که دیدن بزرگی ات را چشم کوچک من بسنده نیست.
- ۴) با چشم های عاشق بیا، تا جهان را تلاوت کنیم.

۲۰- نوع قالب نوشتاری کدام اثر با دیگر آثار تفاوت دارد ؟

- ۱) الهی نامه ۲) خسرو و شیرین ۳) گلشن راز ۴) مخزن الاسرار

۲۱- نادرست های املائی را بیابید و درست هر یک را بنویسید .

مونس - سراغاز - اثاث هستی - کوله - قصه - عنایت الهی - قدم - ضلمت - توفیق - خاجه عبدالله انصاری

تفکر سفید

واژه های درس :

سر آغاز : شروع

روان : روح

هست کن : آفریننده

عنایت : توجه ، لطف

دستاویز : یاریگر ، یاور

کوته : مخفف کوتاه

دست گیر : فعل کنایی به معنی یاری کن

اندر : در

نامه : کتاب

کارگشا : مشکل گشا، آسان کننده کاره

اساس : پایه ها

ظلمت : تاریکی

توفیق : کامیابی ، موفقیت

در : درگاه

آن جهان : آخرت

مونس : همدم

هر چه هستند : تمام موجودات

دراز دستی : ستمگری ، زورگویی

فروغ : روشنایی، نور

الهی : خدایا

قدم : گام ، پا

جمله : همه ، سراسر

واژه های تکمیلی :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس ۱

۱- چند اثر از قیصر امین پور معرفی کنید.

* قیصر امین پور همچون شهریار، رشته پزشکی را رها کرد و به ادبیات روی آورد.

۲- شیخ محمود شبستری کیست و معروف ترین اثرش چیست؟

۳- در بیت زیر، شبنم چه آرزویی دارد؟

شبنم از روی برگ گل برخاست
گفت: می خواهم آفتاب شوم

۴- در بیت زیر، منظور غنچه از دلتنگی چیست؟

غنچه هم گفت گرچه دلتنگم
مثل لبخند باز خواهم شد

۵- هریک از بیت های زیر، می تواند آرزوی کدام پرنده باشد؟

- توی گلدسته های یک گنبد
روز و شب زائر حرم باشیم

- تا افق های دور کوچ کنم
باز پیغمبر بهار شوم

۶- قالب و نوع نثر گلستان (اثر سعدی) را بنویسید.

۷- چه کسانی و با چه آثاری از گلستان سعدی تقلید کرده اند؟

۸- گلستان یک مقدمه (دیباچه) و باب دارد.

۹- گلستان چند باب دارد؟ باب های گلستان را نام ببرید .

۱۰- عبارت های زیر را بازگردانی کنید .

(۱) همه شب دیده بر هم نبسته و مصحف عزیز بر کنار گرفته و طایفه ای گرد ما خفته .

(۲) از اینان یکی سربر نمی دارد که دوگانه ای بگزارد .

پ (جان پدر! تو نیز اگر بخفتی ، به از آن که در پوستین خلق افتی.

۱۱- جمله را تعریف کنید . سه جمله زیبا بنویسید.

۱۲- تعداد جمله های موارد زیر را بنویسید. (زیر جمله ها خط بکشید)

- با نسیم بهار و بلبل باغ گرم راز و نیاز خواهم شد

- شبی در خدمت پدرنشسته بودم و همه شب دیده برهم نبسته و مصحف عزیز بر کنار گرفته و طایفه ای گرد ما خفته.

- پادشاهی پارسایی را دید و گفت: هیچت از ما یاد آید؟ گفت: بله، وقتی خدا را فراموش می کنم.

۱۳- هنگام سخن گفتن یا نوشتن ، برای انتقال پیام به شنونده یا خواننده از استفاده می شود.

۱۴- واژه های « هم آوا » چه واژه هایی هستند؟ پنج مثال بزنید .

۱۵- آرایه تشخیص چیست؟ مثال بزنید .

۱۶- کدام واژه در هر یک از بیت های زیر ، آرایه تشخیصی (جان بخشی) دارد ؟ چرا ؟

سحر بلبل حکایت با صبا کرد که عشق روی گل با ما چها کرد

باغ سلام می کند سرو قیام می کند سبزه پیاده می رود غنچه سوار می رسد مولوی

گاه تنهایی ، صورتش را به پس پنجره می چسبانید . / شوق می آمد ، دست در گردن حس می انداخت سهراب

۱۷- شعر « زنگ آفرینش » در چه قالبی سروده شده است ؟ شکل قافیه آن را بکشید .

۱۸- کدام اثر ، از آثار قیصر امین پور نیست ؟

(۱) لحظه های دلتنگی (۲) تنفس صبح (۳) در کوچه ی آفتاب (۴) مثل چشمه
مثل رود

۱۹- در بیت : « غنچه هم گفت گرچه دلتنگم / مثل لبخند ، باز خواهم شد » وجه شبه چیست ؟

(۱) خندیدن (۲) باز شدن (۳) شادمانی (۴) دلتنگی

۲۰- بیت زیر بیانگر آرزوی کیست ؟

گفت : باغی بزرگ خواهم شد تا ابد سبز سبز خواهم ماند

(۱) شبنم (۲) دانه (۳) جنگل (۴) بهار

۲۱- کدام گروه کلمات هم آوا نیستند؟

(۱) سبا، صبا (۲) قریب، غریب (۳) غرق، غرقه (۴) خوار، خار

۲۲- « در پوستین کسی افتادن » یعنی :

(۱) فریب کسی را خوردن (۲) از کسی بدگویی کردن

(۳) در کار کسی کنجاوی کردن (۴) درباره کسی به طمع افتادن

۲۳- «در پوستین خلق افتادن» یعنی:

(۱) بامردم درگیر شدن (۲) غیبت کردن (۳) مردم را نادیده گرفتن (۴) فریاد کشیدن برسرمردم

۲۴- کدام واژه نادرست معنا شده است؟

(۱) مصحف: کتاب آسمانی (۲) طایفه: تیره (۳) شبخیز: حمله ناگهانی در شب (۴) خفته: خوابیده

۲۵- معنی واژه های «متعبّد، مصحف، طفولیت» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

(۱) شکرگزار، قرآن، خردسالی (۲) عبادت کننده، کتاب دعا، کودکی
(۳) شکرگزار، مفاتیح الجنان، کودکی (۴) عبادت کننده، قرآن، نوزادی

۲۶- بخش های مشخص شده متن زیر، به ترتیب چه معنایی دارند؟

«در ایام طفولیت، متعبّد و شب خیز بودم. شبی در خدمت پدر، رحمه الله علیه نشسته بودم و همه شب دیده برهم نبسته و مصحف عزیز در برگرفته و طایفه ای گرد ما خفته. پدر را گفتم: «از اینان یکی سر بر نمی دارد که دوگانه ای بگزارد.»

(۱) نوجوانی، نماز خوان، رحمت خداوند بر او باد، قرآن کریم، جمعیت، نمازی بخواند
(۲) خردسالی، شکرگزار، خداوند او را رحمت کرد، کتاب آسمانی، بی دین، دو سوره ی قرآن بخواند
(۳) کودکی، عبادت کننده، رحمت خداوند بر او باد، کتاب آسمانی، گروه، نمازی دور کعتی بخواند
(۴) نوجوانی، متفکر، خداوند او را رحمت کرد، قرآن کریم، بی دین، دو سوره ی قرآن بخواند

۲۷- در کدام مصراع، آرایه تشخیص به کار نرفته است؟

(۱) جوجه کوچک پرست و گفت (۲) تا افق های دور کوچ کنم
(۳) شبنم از روی برگ گل برخاست (۴) زنگ تفریح را که زنجره زد

۲۸- کدام بیت «شخصیت بخشی» ندارد؟

(۱) ای دیو سپید پای در بند (۲) سحر در شاخسار بوستانی
(۳) برگ درختان سبز در نظر هوشیار (۴) بیا مرا ببر ای عشق با خودت به سفر
ای گنبد گیتی ای دماوند
چه خوش می گفت مرغ نغمه خوانی
هر ورقش دفتری است معرفت کردگار
مرا ز خویش بگیر و مرا ز خویش ببر

۲۹- کدام آرایه ادبی در بیت زیر وجود ندارد؟

شبنم از روی برگ گل برخاست (۱) تشبیه
گفت می خواهم آفتاب شوم (۲) تشخیص
(۳) تضاد (۴) مراعات نظیر

۳۰ - کدام گزینه ترتیب باب های گلستان را به درستی بیان می کند؟

- ۱) در عشق و جوانی، در فواید خاموشی، در تاثیر تربیت، در ضعف و پیری
- ۲) در فواید خاموشی، در عشق و جوانی، در ضعف و پیری، در تاثیر تربیت
- ۳) در عشق و جوانی، در فواید خاموشی، در ضعف و پیری در تاثیر تربیت
- ۴) در فواید خاموشی، در ضعف و پیری، در تاثیر تربیت، در عشق و جوانی

۳۱ - تعداد جملات کدام گزینه بیشتر است؟

- ۱) جوجه های کبوتران گفتند :
 - ۲) جوجه کوچک پرستو گفت :
 - ۳) غنچه هم گفت : گرچه دلتنگم
 - ۴) جوجه گنجشک گفت : می خواهم
- کاش می شد کنار هم باشیم
کاش با باد رهسپار شوم
مثل لبخند ، باز خواهم شد
فارغ از سنگ بچه ها باشم

۳۲ - قطعه شعر زیر از شاملو چند جمله دارد؟

«که ایم و کجاییم؟ / چه می گوئیم و در چه کاریم؟ / پاسخی کو؟ / به انتظار پاسخی عصب می کشیم / و به لطمه پزواکی / کوه وار / در هم می شکنیم.»

- ۱) پنج ۲) شش ۳) هفت ۴) هشت

۳۳ - هر یک از واژه های مشخص شده متن زیر، به ترتیب چه نقش دستوری ای دارند؟

«گفت، جان پدر، تو نیز اگر بختی، به از آن که در پوستین خلق افتی.»

- ۱) نهاد - نهاد ۲) منادا - مفعول ۳) منادا - نهاد ۴) نهاد - مفعول

۳۴ - در کدام گزینه غلط املائی وجود دارد؟

- ۱) شب‌نم از روی برگ گل برخواست
 - ۲) جوجه گنجشک گفت : می خواهم
 - ۳) تا افق های دور ، کوچ کنم
 - ۴) زنگ تفـریح را که زنجره زد
- گفت : می خواهم آفتاب شوم
فارغ از سنگ بچه ها شوم
باز پیغمبر بهار شوم
باز هم در کلاس غوغا شد

۳۵ - کدام گزینه با « متعبّد » هم خانواده نیست؟

- ۱) تبعید ۲) معابد ۳) عبادت ۴) معبود

۳۶- از نظر نادرستی های املائی کدام بیت متفاوت است؟

۱) گفت: باغی بزرگ خواهم شد / تا ابد سبز سبز خواهم ماند

۲) توی گلدسته های یک گنبد / روز و شب زائر هرم باشم

۳) جوجه گنجشک گفت: می خواهم / فارق از سنگ بچه ها باشم

۴) شبنم از روی برگ گل برخواست / گفت: می خواهم آفتاب شوم

۳۷- نادرست های املائی را بیابید و درست هر یک را بنویسید.

فروق - روی حق - اندرز - ایام طفولیت - متعبّد و پرهیزکار - مسحف کریم - طایفه - قفلت و بی خبری - نماز گذاردن

- غوغا - ظلمت - انشاء - برخواست - ذره ذره - غلتید - تا ابد - فارق و آسوده - افق های دور - زائر هرّم - پیغمبر

بهار - مطرح - قریب و نزدیک - غریب و ناآشنا - طناب - ضرب لمثل - سطر دوم - قیصر امین پور

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

واژه های املائی دیگر : (این واژه ها می توانند از کتاب های درسی دیگر هم انتخاب شوند و در آزمون هم پرسیده

شود.)

.....

.....

.....

.....

تفکر سفید

واژه های درس ۱:

زائر: زیارت کننده، دیدار کننده	حرم: گرداگرد یک مکان مقدس	زنجیره: نوعی حشره، سیرسیرک
گرم کاری شدن: مشغول شدن به آن کار	غوغا: هیاهو، شور و ازدحام	فارغ: آسوده، راحت
کام: آرزو	طفولیت: کودکی، خردسالی	متعبد: عبادت کننده، شب زنده دار
مصحف: قرآن	رحمه الله علیه: رحمت خدا براو باد	سربرنمی دارد: بیدار نمی شود
دوگانه: نماز صبح	غفلت: بی خبری، ناآگاهی	گویی: انگار
بخفتی: می خوابیدی	اندرز: پند، نصیحت	
در پوستین کسی افتادن: غیبت کردن، بد او را گفتن		
طایفه: قوم، گروه، جماعتی از مردم	به: بهتر	دیده: چشم
ابد: زمانی که آن را نهایت نباشد، جاودان، همیشگی		قریب: نزدیک، حدود

۱- پدیدآورنده هر یک از آثار زیر را بنویسید.

کویر:

بوستان:

باغچه توی گلدان:

به هوای گل سرخ:

۲- تشبیه را با مثال توضیح دهید.

۴- پایه های تشبیه را در مثال های زیر نشان دهید.

بلم آرام چون قووی سبکبال

به نرمی بر سر کارون همی رفت

کوبم دستم از هر چیز خالی است

دلی سرشار چون دریا به من ده

ستمگر چو برف و ستمکش چو کوه

بسی رفت برف و به جا ماند کوه

۵- تشبیه چه تأثیری در کلام دارد؟

۶- در میان ترکیبات زیر، کدام ترکیبات، تشبیه (اضافه تشبیهی) می سازند؟

چشمه معرفت - آب های زلال فهم و دانایی - آفرینش الهی - کلاس آفرینش - روح مذاب امید و زندگی - دهان خشک

زمین

۷- از متن درس چهار تشبیه و چهار تشخیص پیدا کنید و بنویسید.

۸- انواع جمله را از نظر مفهوم بنویسید و برای هر کدام مثالی بیاورید.

۹- دو ویژگی واژه های هم خانواده را بنویسید.

۱۰- با توجه به بیت های زیر به پرسش ها پاسخ دهید.

برآرد تهی دست های نیاز ز رحمت نگردد تهی دست باز
همه طاعت آرند و مسکین نیاز بیا تا به درگاه مسکین نواز،
چو شاخ برهنه برآریم دست که بی برگ از این بیش، نتوان نشست
الف) منظور از « مسکین نواز » کیست ؟
ب) تشبیه بیت سوم را مشخص کنید .
پ) منظور شاعر از « بی برگ » و « برهنه » چیست ؟
ت) این شعر، بیانگر کدام صفت خداوند است ؟
ث) فعل های بیت نخست را بیابید.

۱۱- بوستان سعدی چند باب دارد ؟ در چه قالبی است ؟

۱۲- چند کنایه از متن « کژال » بیابید . (مانند : خشکش زد : تعجب کرد)

۱۳- ترکیب « نفس تلخ گرگ » را از دیدگاه حواس پنج گانه بررسی کنید. نمونه دیگر بیابید .
صدای نازک -

۱۴- در جمله « صدای نازک گریه اش سنگ های بیابان را می خراشید »، « سنگ » نماد چیست ؟

۱۵- برای هر یک از واژه های زیر، سه هم خانواده بنویسید.

لطیف : مزرعه :

۱۶- کدام گزینه از آثار دکتر شریعتی نیست ؟

(۱) فاطمه فاطمه است (۲) کویر (۳) تنفس صبح (۴) اسلام شناسی

تفکر سفید

۱۷- کدام آرایه ادبی در عبارت: «درختان سرسبز باغ، شاخه های خویش را به آسمان برافراشته بودند و دعا می کردند» دیده می شود؟

- (۱) جان بخشی (۲) تشبیه (۳) تضاد (۴) کنایه

۱۸- در عبارت زیر کدام آرایه ادبی وجود ندارد؟

«درختان دعا می کردند و کودکان پر نشاط گل بوته ها و نوجوانان امیدوار ذرت ها درگوش نسیم، آمین می گفتند.»

- (۱) تشبیه (۲) تشخیص (۳) سجع (۴) مراعات نظیر

۱۹- کدام گزینه «کنایه» دارد؟

- (۱) صدای زوزه گرگ، پوست بر تن کژال خراشید.
(۲) روناک مثل بره ای دست هایش را در هوا تکان می داد.
(۳) گرگ قنடை روناک را که جیغ می کشید، به دندان گرفت.
(۴) دشت صدای کژال را به خودش برگرداند.

۲۰- کدام گزینه درباره شعر زیر نادرست است؟

- یا رب مکن از لطف پریشان ما را
هر چند که هست جرم و عصیان ما را
ذات تو غنی بوده و ما محتاجیم
محتاج به غیر خود مگردان ما را
(۱) جمله پرسشی ندارد. (۲) شبه جمله ندارد. (۳) جمله عاطفی ندارد. (۴) جمله خبری دارد.

۲۱- در پایان کدام گزینه، علامت جمله عاطفی (!) مناسب نیست؟

- (۱) زنگ گل های بهاری را دوست دارم!
(۲) پیروز باشید!
(۳) دیو چو بیرون رود فرشته درآید!
(۴) درود بر خداوند جهان آفرین!

۲۲- نوع جمله در کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

- (۱) از ظلمت خود رهایی ام ده
(۲) ای هست کن اساس هستی
(۳) آنجا قدم رسان که خواهی
(۴) با نور خود آشنایی ام ده

۲۳- در کدام گروه هم خانواده ها، غلط وجود دارد؟

- (۱) تحمل - محموله - حامل - احتمال
(۲) امان - امین - امنیت - ایمان
(۳) شباهت - تشبیه - اشباح - مشابه
(۴) منظم - ناظم - منظومه - تنظیم

۲۴- کدام گروه هم خانواده نیستند؟

- (۱) اعجاز، معجزه، عجز (۲) تحلیل، حلال، محلول (۳) علل، متعال، تعلل (۴) شعر، شاعر، شعور

۲۵ - کدام بیت با بیت زیر قرابت معنایی ندارد؟

برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است، معرفت کردگار

(۱) ای خوب رخ که پرده نشینی و بی حجاب / ای صدهزار جلوه گر و باز در نقاب

(۲) عیب از ماست، اگر دوست ز ما مستور است / دیده بگشای که بینی همه عالم طور است

(۳) وای اگر پرده ز اسرار بیفتند روزی / فاش گردد که چه در خرقة این مهجور است

(۴) یا رب، این پرده پندار که در دیده ماست / باز کن تا که ببینم همه عالم نور است

۲۶ - معنی واژه «خویش» در کدام گزینه با دیگر گزینه ها تفاوت دارد؟

(۱) که تا هر کس اندازه خویش را ببیند — بدانند کم و بیش را

(۲) زدن مرد را تیغ بر تار خویش به از بازگشتن ز گفتار خویش

(۳) چو دولت خواهد آمد بنده ای را همه بیگانگانش خویش گردند

(۴) کسی کو خرد را ندارد ز پیش دلش گردد از کرده خویش ریش

۲۷ - بیت های زیر به ترتیب با کدام واژه کامل می شوند؟

الف) شاخ خشک و تر آفتاب / آفتاب از هر دو کی دارد حجاب؟

ب) کهنسالی آمد به نزد طبیب / ز نالیدنش تا به مردن

(۱) قریب - قریب (۲) غریب - غریب (۳) قریب - غریب (۴) غریب - قریب

۲۸ - متن زیر چند نادرستی املائی دارد؟

«از صحرا باز می گشتم و نسیم مانند مادری مهربان و عادات دان که به کودکان خویش، حق شناسی و ادب

می آموزد، سرهای نهال های جوان و بوته های نوزاد خیش را به نشانه احترام و وداع با من خم کرده بود و من به

خالق اینها می اندیشیدم.»

(۱) صفر (۲) یک (۳) دو (۴) سه

تفکر سفید

۲۹- نادرست های املائی را بیابید و درست هر یک را بنویسید.

خستگی ناپزیر - هیجان - غرق فهمیدن طبیعت - غرقه شکوه و اعجاز - روح - دلال - نشات - عظمت و جاذبه خالق
- مذاب - لمس کردن - لطیف - پاهای برهنه - باغ و صحرا و مزرعه - ساقه های ذرت - غرور و خشنودی - سبزه
های معصوم - رفیق و خیشاوند - رگ های خشکیده - عامین گفتن - نهال و بوته - مهربان و آداب دان - تهی دست -
تاعت و عبادت - مسکین نواز - لهن و آهنگ - وداع // بغل - قلقلک - قنداقه - صخره - صدای زوزه - شهر قروه -
تیغه داس - جیق و فریاد - مویه و زاری - قلتانیدن - معطل و بیکار - خرناسه - حلقه - نفس داغ گرگ - حق هق - از
جا برخاست - زل زدن - اندوه - طفل - لحظه - ساغ و بازو

واژه های املائی دیگر:

.....

.....

.....

.....

.....

واژه های درس ۲

اعجاز : معجزه - شگفتی

شکوه : بزرگی

جلال : بزرگی

معرفت : شناخت

دل انگیز : دلنشین - زیبا

مذاب : ذوب شده

کشته : کاشته شده

برنا : جوان

آمین : کلمه ای است که پس از دعا گویند، به معنی برآورا! بپذیرا! اجابت کن!

تفکر سفید

کوچه باغ: کوچه‌ای که به باغ راه داشته باشد یا از کنار باغی بگذرد

غرور: احساس سربلندی و شادمانی به علت کسب موفقیت، احترام و غیره. **دیرینه**: قدیمی

تهی: خالی **تهی دست**: فقیر و بی چیز **آداب دان**: داننده آداب، آشنا به آداب و رسوم

بر آریم: بالا ببریم (بر آوردن: بالا بردن) **مسکین**: درمانده و بی چیز **مسکین نواز**: کنایه از خداوند

برگ: قسمتی از گیاه، توشه، سامان **رواله**: فرزند (به زبان کردی) **قنداقه**: دورپیچ کودک، ملحفه

خُرناسه: صدایی که در خواب از گلوی شخص خوابیده بیرون آید **مویه**: ناله و زاری، گریه

مُعطل: بیکار، بلا تکلیف **گالش** (فرانسوی): نوعی کفش لاستیکی **تَقَلَّا**: تلاش

هق هق: صدای گریه **قوه**: قدرت **مجال**: فرصت

زُل زدن: خیره شدن **تقریر**: بیان کردن **خیش**: ابزار برای شخم زدن زمین با گاو

(خویش: آشنا / خویش: خود / چنان شرم دار از خداوند خویش / که شرمت ز بیگانگان است و خویش. «سعدی»)

(روناک: روز روشن / کژال: دختر زیبا و رعنا و چشم عسلی / هه ژار: فقیر و بدبخت)

واژه های تکمیلی:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....